

ჩინეთისადმი დამოკიდებულების ცვლილება ოცდამეერთე
საუკუნის რუსულ მედიასივრცეში

დავით ანდლულაძე

ისტორიის მიმართულების დოქტორანტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
საქართველო, თბილისი

აბსტრაქტი

სტატია ეხება თანამედროვე მსოფლიოს ორი დიდი სახელმწიფოს - რუსეთისა და ჩინეთის - ურთიერთ მიმართებას ოცდამეერთე საუკუნეში, კერძოდ, რუსულ მედიასივრცეში ჩინეთის პოზიტიურ აღქმას, რაც, ბოლოწლების განმავლობაში, ერთგვარ ტრენდად იქცა, რასაც, ბუნებრივია, თავისი მიზეზები და მიზეზები გააჩნია.

როგორც ცნობილია, მედია დიდ გავლენას ახდენს საზოგადოებრივი ცნობიერების, სტერეოტიპების, დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებაზე, შესაბამისად, მედიასივრცის კონტროლი, გარკვეულწილად, საზოგადოებრივი აზრის კონტროლსაც ნიშნავს. ასეთი ტიპის კონტროლის შესაძლებლობები მით უფრო დიდია, რაც უფრო ნაკლებად დემოკრატიულია ქვეყანა. ასეთ ქვეყნებში, მედიაზე კონტროლის გამკაცრება შეიძლება განპირობებული იყოს ბევრი ფაქტორით - პოლიტიკურით, ეკონომიკურით, კულტურულით და ა.შ.

თანამედროვე რუსეთმა თავი ბევრი მიმართულებით რთულ მდგომარეობაში ჩაიყენა. დასავლეთის მიერ ინიცირებული სანქციები უზიარებლად რუსეთის ხელისუფლებას აღმოსავლეთისაკენ, კერძოდ კი, ჩინეთისაკენ. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მოსკოვსა და პეკინს შორის კავშირი უპრეცედენტოდ მჭიდროა, რის გამართლებასაც სპეციალური კამპანია სჭირდება ისეთ ქვეყანაში,

როგორც რუსეთია, სადაც მოსახლეობის და პოლიტიკური ელიტების ჩინეთისადმი დამოკიდებულება, ტრადიციულად ფრთხილი და ნეგატიურია. აღმოსავლური გეზის გასამართლებლად რუსულ მედიასივრცეში ინტენსიურად ხდება ჩინური კულტურის, ენის, ეკონომიკური წარმატების, პოლიტიკური მოწყობის და ა.შ. პოპულარიზება, შექმნილია სპეციალური საინფორმაციო აპლიკაციებიც კი.

სტატიაში განხილული ორმხრივი პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების ანალიზის შედეგად ცხადი ხდება, რომ დასავლეთთან დაპირისპირების ფონზე, რუსეთის დამოკიდებულება ჩინეთზე სულ უფრო მეტად იზრდება, რაც, თავის მხრივ, განაპირობებს ჩინეთის პოზიტიური როლის ზრდას რუსულ მედიასივრცეში.

საკვანძო სიტყვები: რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობები; სი ძინფინგი; ჩინეთის მედიაკორპორაცია.

შესავალი

ოცდამეერთე საუკუნე ჯერ კიდევ არ იყო დაწყებული, როდესაც მას უკვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების საუკუნედ მოიხსენებდნენ. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ეტაპობრივად ადამიანის ცხოვრების ყველა სფეროში აღწევს (კორონავირუსის პანდემიამ ცხადყო, რომ თვით საკრალურ-რელიგიური სფეროც კი შეიძლება მნიშვნელოვნად აღმოჩნდეს მათზე დამოკიდებული). თანამედროვე მსოფლიოში არსებული დაუწერელი კანონის მიხედვით, რეალური მოვლენები მხოლოდ მაშინაა მნიშვნელოვანი, როდესაც საზოგადოებას მასმედიის საშუალებით ეუწყება მათ შესახებ, რაც ნიშნავს იმას, რომ თანამედროვე მედიასაშუალებები არამხოლოდ ინფორმაციის ტრანსლატორები, არამედ, გარკვეულწილად, რეალობის მაყალიბებლებიც არიან.

თავის ნაშრომში „ევროპის აღსასრული“ ოსვალდ შპენგლერი წერდა: „უახლოეს მომავალში სამი ან ოთხი მსოფლიო გაზეთი წარმართავს პროვინციული გაზეთების აზრებს და მათი მეშვეობით კი - „ხალხის ნებას“. ყველაფერი გადაწყდება ამ გაზეთების მაკონტროლებელი ადამიანების მიერ, რომელთა სახელები, შესაძლოა, არც იყოს ცნობილი, მაგრამ მეორე ხარისხოვანი პოლ-

იტვიკოსების, რიტორებისა და ტრიბუნების, დეპუტატებისა და ჟურნალისტების მეშვეობით ხელს შეუწყობენ უდაბლეს ფენებში სახალხო თვითგამორკვევის ილუზიის არსებობას“ (Шпенглер, 1998:73).

ცხადია, მსგავსი სცენარის განხორციელება შედარებით რთულია დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მაგრამ გაცილებით უფრო მარტივია ავტორიტარული რეჟიმების არსებობის შემთხვევაში.

კონსტიტუციაში მიღებული ბოლო ცვლილებები ცხადყოფს, რომ თანამედროვე რუსეთი (ისევე, როგორც ჩინეთი), სულ უფრო მეტად იხრება ავტორიტარიზმისაკენ, რაც, ცხადია, ზრდის წნეხს მედიასაშუალებებზე. მართალია, რუსეთში ჯერ კიდევ არის თავისუფალი მედია პლატფორმები („Эхо Москвы“, „Дождь“, „Медуза“, „Слон“ და ა.შ.), მაგრამ, საინფორმაციო ველის უდიდესი ნაწილი პროსახელისუფლებო მედიასაშუალებებს უჭირავს („ОРТ“, „НТВ“, „Россия“ და სხვ.). ჩვეულებრივი მოქალაქეებისათვის ხელმისაწვდომი ბეჭდური მედიის უდიდესი ნაწილი ასევე კრემლის დაკვეთებს ასრულებს (მაგ. «Комсомольская правда», «Аргументы и факты»). შესაბამისად, რუსეთის საშუალო სტატისტიკური მოქალაქე ინფორმაციას იღებს, რომელიც კრემლს სურს, რაც, ბუნებრივია, დიდ გავლენას ახდენს მის (მოქალაქის) მსოფლმხედველობაზე.

თანამედროვე მსოფლიოში ძალთა ბალანსი რუსეთისათვის არა სახარბიელოდ იცვლება. სიძინფინგის² ჩინეთი რადიკალურად განსხვავდება მისი წინა მორბედებისაგან, „ახალი აბრეშუმის გზის“ მასშტაბური პროექტი, რომლის მეშვეობითაც ჩინეთს თავის ეკონომიკური გავლენის გლობალურად გავრცელება სურს, ამის ნათელი დადასტურებაა. ბუნებრივია, დასავლეთისაგან იზოლაციაში მოქცეული რუსეთი სულ უფრო მეტად სუსტდება, ხოლო საერთაშორისო-პოლიტიკურ სივრცეში მის ადგილს ჩინეთი იკავებს. დეკლარირებულად, ჩინეთისა და რუს-

---

² აქაც და სხვაგან ჩინური სახელები და ტერმინები მოცემულია ჩინური ენის მარცვალთა სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესების მიხედვით. <http://enadep.gov.ge/index.php?m=42&news=147&lang&fbclid=IwAR0brWhYzbobgFdNfTBXFfSKvg3RgG2TAzXtg2r8frRdHz67fB2NkxJvnw>

ეთის ურთიერთობები სამაგალითოდ მეგობრულია. ამის ფონზე საინტერესოა ჩინეთის შესახებ არსებული ინფორმაციის ხასიათი, რომელიც რუს მკითხველსა და მაცურებელს მიეწოდა და, ასევე, ამ ხასიათის განმსაზღვრელი საკვანძო ელემენტები.

მეთოდი

სტატიაში კრიტიკული ანალიზის მეთოდით შესწავლილია რუსეთისა და ჩინეთის ურთიერთობების ბოლოდროინდელი დინამიკის ასახვა რუსულ მედიასივრცეში. ნაშრომი დაფუძნებულია საკითხის ირგვლივ არსებულ მედიაარესურსებსა და სამეცნიერო წყაროებზე.

შედეგები

ეტაპზე რუსეთისა და ჩინეთის ურთიერთობების გარკვეული ასპექტების შესწავლამ, საშუალება მოგვცა დაგვენახა ამ ორ დიდ ქვეყანას შორის არსებული ურთიერთობების კომპლექსურობა და სირთულე.

სტატიაში განხილულია რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობის ოცდაათწლიანი მონაკვეთი და ნაჩვენებია ამ ურთიერთობების გარდამტეხი მომენტი, მისი განმაპირობებელი ფაქტორები და დღეს არსებული ურთიერთობების რეალური, არაოფიციალური ტრენდები.

მსჯელობა

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რუსეთსა და ჩინეთს შორის ურთიერთობებში სერიოზული ცვლილებები არ მომხდარა. იმდროინდელი რუსეთი, ძირითადად, დასავლეთზე აკეთებდა აქცენტს, შესაბამისად რუსულ მედია სივრცეშიც დასავლეთი დომინირებდა. ამის ფონზე, 1992 წლის დეკემბერში, რუსეთის პრეზიდენტი ბ. ელცინი ჩავიდა პეკინში. მიუხედავად გარკვეული დამაბულობისა, შეხვედრამ პოზიტიურად ჩაიარა (**Москва-Пекин: Полоса испытаний, 1992**).

1996 წელს ბ. ელცინის ვიზიტისას ორი ქვეყნის ურთიერთობა ახალ - „სტრატეგიული თანამშრომლობის“ ეტაპზე გადავიდა. ეს გამოწვეული იყო რუსეთის შიგნით მიმდინარე ცვლილებებით. ასევე ჩეჩნეთთან ომში რუსეთს ჰქონდა ჩინეთის მხარდაჭერა. იმდროინდელი რუსული პრესა წერდა, რომ საზღვრის პრობლემა 98%-ით არის მოგვარებული და რომ ჩინეთთან კარგი

ურთიერთობა რუსეთისათვის მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ის (ჩინეთი) აზიურ ბაზარზე მნიშვნელოვანი მოთამაშეა (**ЖИХАРОВ,1996**). ამ დროისათვის, რუსეთში მიიჩნეოდა, რომ ჩინეთი ძლიერი რეგიონული ლიდერია, რომელთან კარგი ურთიერთობების ქონა რუსეთს ეკონომიკურ სარგებელს მოუტანდა.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი გაფორმდა ბ. ელცინსა და ძიანგწემინს შორის მოსკოვში, 1997 წლის აპრილში. გაზეთ „კომერსანტის“ ცნობით, ლიდერებმა ხაზი გაუსვეს იმას, რომ მათთვის მიუღებელია უცხო ძალების მიერ ნაკარნახევი პოლიტიკური დღის წესრიგი. დოკუმენტში შეშფოთება იყო გამოთქმული „ზოგიერთი სამხედრო ბლოკის“ გაფართოების ტენდენციებთან დაკავშირებითაც. სტატიის ავტორი აღნიშნავს, რომ რუსეთისა და ჩინეთის ლიდერების შეხვედრა გაცილებით უფრო მაღალმიზანს ემსახურებოდა, ვიდრე დასავლეთის წინააღმდეგ გაერთიანებაა. საუბარი შეეხო ეკონომიკურ, სამხედრო, ენერგეტიკულ და სასაზღვრო საკითხებსაც (**МАКАРОВ, 1997**). თუმცა, უკვე გაესვა ხაზი იმას, რომ რუსეთისათვის ჩინეთი შეიძლება წარმოადგენდეს ალტერნატივას. ელცინის რუსეთის დამოკიდებულება ჩინეთის მიმართ პოზიტიურობით, მაგრამ სიფრთხილით გამოირჩეოდა. როგორც წესი, ურთიერთობები არ სცდებოდა ვალდებულებების არმქონე ხელშეკრულებებსა და მომავალი თანამშრომლობის სურვილებს.

ხელისუფლებაში ვ. პუტინის მოსვლამ (2000 წ) გააუმჯობესა ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობები. თავის სტატიაში „რუსეთი: ახალი აღმოსავლური პერსპექტივები“ (2000 წ. ნოემბერი) ის წერდა:

„რუსეთი ყოველთვის განიცდიდა საკუთარ თავს ევროაზიულ ქვეყნად. ჩვენ არასოდეს არ გვავიწყებოდა, რომ რუსეთის ტერიტორიის ძირითადი ნაწილი აზიაში მდებარეობს. თუმცა, სიმართლე უნდა ითქვას, ყოველთვის არ ვიყენებდით ამ უპირატესობას. ვფიქრობ, მოვიდა დრო რომ ჩვენ აზია-წყნარი-ოკეანის რეგიონში შემავალ ქვეყნებთან ერთად გადავიდეთ სიტყვიდან საქმეზე - გავაძლიეროთ ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა კავშირები. თანამედროვე რუსეთში ამისთვის ყველანაირი შესაძლებლობა არის“ (**Путин,2000**).

ეს ნიშნავდა იმას, რომ ურთიერთობები რუსეთსა და ჩინეთს შორის ახალ სტადიაზე უნდა გადასულიყო. გაპრეზიდენტებიდან რამდენიმე თვეში პუტინი ვიზიტით ეწვია პეკინს, ხოლო 2001 წელს ორ სახელმწიფოს შორის გაფორმდა კეთილმეზობლობის, მეგობრობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულება. (Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой, 2001) ხელშეკრულება არ გულისხმობდა არანაირი ალიანსის შექმნას, ხაზი ესმებოდა იმას, რომ ქვეყნებს შორის არ არსებობს სერიოზული წინააღმდეგობები.

იმდროინდელ რუსეთში ამას არანაირი სერიოზული გამოხმაურება არ მოჰყოლია, რუსული მედია საშუალებებისათვის არც პუტინის მიერ აზიური კურსის დეკლარირება და არც პეკინში ვიზიტი უზარმაზარი მნიშვნელობის საკითხი არ ყოფილა. მაგალითად, 2001 წლის 13 ივნისის პუბლიკაციაში, გავლენიანი რუსული მედიასაშუალება “РБК” ეხება პუტინის ვიზიტს ჩინეთში (**Капа-Мурза,2005**), სადაც მართალია, ნახსენებია „საუკუნის ხელშეკრულება“, მაგრამ, სტატია ორიოდ აბზაცისაგან შედგება.

დიდი გამოხმაურება მოჰყვა რუსეთ-ჩინეთს შორის საზღვარზე საბოლოო შეთანხმებას, რომლის მიხედვითაც სადავო ტერიტორიები შუაზე გაიყო. (2005-2008 წწ.), მიუხედავად დიდი საზოგადოებრივი პროტესტისა, კრემლთან აფილირებულ მედიასაშუალებებმა თავშეკავებული პოზიცია გამოხატეს.

მიუხედავად ამისა, პროტესტი საკმაოდ ძლიერი იყო. ხაზაროვსკის მხარეში არ წყდებოდა გამოსვლები, ხოლო დუმში დემარკაციის პროცესს აქტიურად ეწინააღმდეგებოდნენ მხოლოდ კომუნისტები. 2005 წლის პირველი ივნისით დათარიღებულ სტატიაში, გაზეტა. რუ იუწყებოდა, რომ „პუტინმა გადასცა კუნძულები ჩინეთს“. დუმის ერთ-ერთი დეპუტატი აღნიშნავდა, რომ „(ჩინეთს) გადასცეს 337 კვ.კმ! ეს ძალიან დიდი ტერიტორია, მასზე განლაგებულია რუსეთის მოქალაქეების სააგარაკო ნაკვეთები, რომლებისთვისაც კომპენსაციაზე არავინ საუბრობს“. სკეპტიკურად განწყობილი ექსპერტების ვარაუდით, ეს დათმობა მხოლოდ წაახალისებდა ჩინეთისა და სხვა მეზობელი ქვეყნების პრეტენზიებს (**Жегулев,2005**).

ზოგადად, უნდა აღინიშნოს, რომ 21-ე საუკუნის პირველი დეკადის რუსული მედია შედარებით იშვიათად აქცევდა ყურადღებას ჩინეთს და ხშირად, ეს ნეგატიურ კონტექსტში ხდებოდა. ეს მუხტი მეორე დეკადაშიც გადავიდა. მაგალითად, 2015 წლის 14 დეკემბერს, „ვედომოსტი“ წერდა, რომ რუსეთის მოსახლეობის 47%-ისათვის უცნობია თუ რაა საერთო რუსეთსა და აზიას (ჩინეთს) შორის, და ამ დაახლოებას მათი უმრავლესობა ნეგატიურად უყურებს. რუსეთის მოსახლეობის უმრავლესობისათვის ჩინეთი საფრთხეს წარმოადგენდა (**Аптекарь,2015**). მართალია, „ვედომოსტი“ მსხვილი არასამთავრობო მედიასაშუალებაა, მაგრამ თავის მონაცემებში ის ოფიციალურ სტატისტიკას ემყარებოდა, რომელიც სადღეისოდ ან არ არსებობს ან საკმაოდ მწიფად მისაწვდომია.

სიტუაცია რადიკალურად შეიცვალა ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში. 2018 წლიდან ბევრი მსხვილი რუსული მედიასაშუალება თანამშრომლობს ჩინეთის მედია კორპორაციასთან. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მედია ორგანიზაციების ეს კონგლომერატი არც ისე დიდი ხნის წინ სიძინფინგის ბრძანებით შეიქმნა. ორგანიზაციის მიზანია ჩინეთის გაპიარება უცხოურ მედია საშუალებებში(**Ковалев,2020**). ამ მედია კორპორაციასთან თანამშრომლობის გამო, რუსულ მედია სივრცეში ძალიან იმატა ჩინეთის ინფორმაციულმა წილმა.

რუსულ მედიაში ჩნდება სტატიები სათაურით „სინძიანში არ ირღვევა ადამიანის უფლებები“ (**В Синьцзяне не нарушаются права человека, 2020**) და ა.შ. ხშირად იგრძნობა, რომ ამ სტატიების ენა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის მუშაკთა მეტყველების ნორმებს უფრო ემორჩილება, ვიდრე თანამედროვე რუსული ენისას. ნიშანდობლივია ისიც, რომ მსგავსი ტიპის სტატიების ტირაჟირებას რუსული სამთავრობო მედია საშუალებები «Россия сегодня» და «Российская газета» ეწევიან.

რუსულ მედია სივრცეში ჩინეთის ფაქტორის ზრდას, ცხადია, თავისი განმაპირობებელი მიზეზები გააჩნია.

უკრაინაში წარმოებული ექსპანსიონისტური პოლიტიკის გამო რუსეთი რთულ პოლიტიკურ-ეკონომიკურ სიტუაციაში აღმოჩნდა, რის გამოც მისმა ურთიერთობამ ჩინეთთან კიდევ უფრო ინტენსიური ხასიათი მიიღო. მართალია, რუსეთის ენე-

რგო ექსპორტის უდიდესი ნაწილი ევროპაზე მოდიოდა, თუმცა განვითარების ვექტორმა აშკარად აღმოსავლეთით გადაინაცვლა. რუსეთისათვის აღარ არის პრიორიტეტული ე.წ. „სამხრეთის ნაკადი“, მის ნაცვლად გაზპრომის ერთ-ერთი უმთავრესი პროექტი „ციმბირის ძალა“ გახდა, რომელიც ჩინეთისათვის დაახლოებით 38 მლრდ. კუბ. მ გაზის მიწოდებას ითვალისწინებს, არის 30 წლიანი პროექტი, რომლის ღირებულება \$400 მლრდ-ს შეადგენს (გამყრელიძე, 2014).

ცხადია, ჩინეთს თავისი კერძო ინტერესები აქვს რუსეთთან მიმართებაში. გარდა ეკონომიკური სარგებლისა, ჩინეთს რუსეთის მიმართ ტერიტორიული პრეტენზიები აქვს, რომელთაც, რათქმაუნდა, ღიად არ აცხადებს. ჩინეთს არამხოლოდ ენერგო რესურსებით მდიდარი მიწები, არამედ სასოფლო-სამეურნეო თვალსაზრისით ვარგებელი მიწებიც აინტერესებს. დასავლეთი და ჩრდილო-დასავლეთი ჩინეთი ღარიბი რეგიონია, იქ მოსახლეობაც მცირეა და საწარმოებიც, თუმცა ჩრდილოეთი ბევრად მჭიდროდაა დასახლებული.

მართალია, გარკვეული ტერიტორიული პრეტენზიები არსებობს, მაგრამ პეკინში ესმით, რომ რუსეთი ბირთვული სახელმწიფოა და მასთან კონფრონტაცია, განსაკუთრებით არსებულ საერთაშორისო - პოლიტიკურ ვითარებაში, მხოლოდ წამგებიანი შედეგებს იყოს. ჩინეთს სჭირდება რუსეთის ბუნებრივი რესურსები და მას შეუძლია მათი შესყიდვა (2014 წლის შემდეგ თავისთვის სულ უფრო მომგებიანი პირობებით).

ტრადიციულად, რუსეთი აბრკოლებდა ჩინეთის მონაწილეობას ციმბირში რესურსების მოპოვებაში, თუმცა მას შემდეგ, რაც რუსეთის ეკონომიკური სიტუაცია გართულდა ის ამ დათმობებზეც წავიდა. 2015 წელს კრასნოიარსკის ეკონომიკურ ფორუმზე ვიცე პრემიერმა ა. დვორკოვიჩმა განაცხადა, რომ ვერ ხედავს პრობლემას ჩინეთისათვის სტრატეგიული საბადოების 50%-ზე მეტის მიყიდვაში (Макаров, 2015). ამასთანავე, თავის დროზე ჩინეთმა არ მისცა უფლება „გაზპრომს“ მონაწილეობა მიეღო ტარიმ-შანგხაის გაზსადენის მშენებლობაში.

რუსეთის უმსხვილესი ენერგო კომპანიები ჩინელებთან ერთად მრავალმილიარდიან პროექტებს აწარმოებენ (მაგ. კომპანია „როსნეფტი“-სა და ჩინეთის ნავთობის ეროვნული კორპო-

რაციის პროექტი აღმოსავლეთ ციმბირში გაზისა და ნავთობის საერთო მოპოვებაზე). უნდა ითქვას, რომ ჩინეთსა და რუსეთს შორის უთანხმოება ნავთობის ფასზე ათწელზე მეტ ხანს გრძელდებოდა, და საბოლოოდ რუსეთი იძულებული გახდა დათანხმებოდა ჩინურ ფასს. 2011 წელს, აღმოსავლეთ ციმბირის ნავთობსადენის გახსნიდან რამდენიმე თვის შემდეგ ჩინური მხარე „როსნეფტს“ არასრულად უხდიდა თანხას, რასაც განმარტავდა იმით, რომ ნავთობსადენით გადაზიდული ნავთობის თვითღირებულება უფრო იაფია მატარებლით გადაზიდული-საზე. საბოლოო ოჯამში, რუსეთს მოუწია ბარელზე \$1.5-ის დათმობა, რის გამოც \$3 მლრდი ზარალა (Пусенкова, 2013:20).

ეს ნიშნავს იმას, რომ კრიზისმა რუსეთი ჩინეთზე იმაზე მეტად დამოკიდებული გახადა, ვიდრე ის ამას ისურვებდა. ამის პარალელურად, ჩინეთიც დილობს საკუთარი ენერგობაზრის დივერსიფიკაციას. მაგალითად, ის აქტიურადაა ჩართული ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან სავაჭრო-ენერგეტიკულ ურთიერთობებში, რაც კრემლში ძალიან მწვევად აღიქმება - პოსტსაბჭოთა სივრცის ეს ქვეყნები რუსული გავლენის სფეროა, ხოლო ჩინეთი დღეს გაცილებით უფრო ძლიერი და სარფიანი პარტნიორია.

2009 წელს კრემლი, გაზპრომის მეშვეობით, ცდილობდა თურქმენეთზე ზეწოლას, იმისათვის, რომ მას გადაეხედა ჩინეთთან დადებული გრძელვადიანი ენერგო კონტრაქტისთვის. საპასუხოდ, ჩინეთმა გამოუყო თურქმენეთს რამდენიმე მილიარდიანი სესხი, რითიც დაეხმარა მას რუსული ზეწოლის გადატანაში. რუსეთისათვის გასაგები გახდა, რომ მისი გავლენა რეგიონში შესუსტდა, მაგრამ ჩინეთთან დაპირისპირებას თავი აარიდა. ჩინეთი მაქსიმალურად ცდილობს ბაზრის დივერსიფიკაციას, იმისათვის რომ შეინარჩუნოს ენერგო-ეკონომიკური დამოუკიდებლობა რუსეთისაგან (Kaczmarecki, Katz,&Tiilika, 2018:27).

აბრეშუმის გზის პროექტმა საბოლოოდ შეასუსტა რუსეთის როლი ცენტრალური აზიის რეგიონში, მით უფრო, რომ 21-ე საუკუნეში რუსეთის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანი არის ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის განვითარება, რაც არსებულ რეალობაში ჩინეთის მაქსიმალურ ჩართულობას გულისხმობს. ამას ამყარებს ისიც, რომ 2014 წლის 20 მაისს რუსეთმა

და ჩინეთმა განაცხადეს ყოვლისმომცველი პარტნიორობისა და სტრატეგიული ურთიერთანამშრომლობის ახალი ეტაპის დაწყების შესახებ. პარალელურად დაიდო რამდენიმე ათეული კონტრაქტი რომელიც გრძელვადიანად აბამს რუსეთის ეკონომიკას ჩინეთისაზე და, ფაქტობრივად, მის „ნედლეულის დანამატად“ („сырьевой придаток“) აქცევს.

რაც შეეხება რუსეთს, ის ხსენებული პროექტის მონაწილეა, მაგრამ, როგორც აღმოჩნდა, თვითონაც არასახარბიელო მდგომარეობაშია. დასავლეთის სანქციები აიძულებენ რუსეთს გააღრმავოს ურთიერთობები ჩინეთთან. მაშინ როდესაც ჩინეთს სხვა ალტერნატივები აქვს (ახლო აღმოსავლეთი, საკუთარი ფიქალის გაზი და ა.შ), რუსეთი მთლიანად ხდება დამოკიდებული ჩინეთზე. ეს ჩანს იმ მოდუსიდანაც, რომლითაც დღეს რუსეთში ჩინეთის შესახებ საუბრობენ. თუ საბჭოთა კავშირითავს ჩინეთის „უფროს ძმად“ მიიჩნევდა, თანამედროვე რუსეთი თავისთავს, არც მეტი, არც ნაკლები - „უფროს დას“ ადარებს, რომელიც, მართალია მემკვიდრე არ არის, მაგრამ უმცლსი ძმისგან პატივისცემა ეკუთვნის“ (**Поликарпов & Поликарпова, 2016:386**).

ავტორთა ნაწილი ჩინეთთან რუსეთის ურთიერთობას დადებითად მიიჩნევს, ნაწილი კი - უარყოფითად. მაგალითად, მოსკოვის ყოფილი მერი იური ლუჟკოვი თვლის, რომ ჩინეთის „ყვითელი დრაკონი“ არასანდო, შოვინისტური პარტნიორია, რომელსაც რუსეთი მხოლოდ რესურსებისთვის სჭირდება (**ЛУЖКОВ, 2014**). ნებისმიერ შემთხვევაში, თითქმის ყველა ვინც რუსეთში ჩინეთზე საუბრობს, უკეთეს შემთხვევაში, უფროს პარტნიორად მოიხსენიებს მას.

ჩინეთთან მიმართებაში რუსეთის როლის დაკნინება ჩანს იქედანაც, რომ 2018 წლის თებერვალში აშშ-ის მიერ გამოცემულ „ბირთვული მდგომარეობის მიმოხილვის“ დოკუმენტში აშშ-ს ნომერ პირველ ანტაგონისტად ჩინეთია დასახელებული. აშშ ჩინეთიდან მომავალ საფრთხეს არამხოლოდ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ, არამედ სამხედრო სფეროშიც, მათ შორის ბირთვულშიც, ხედავს.

დღეს რუსეთში არსებობს სპეციალური აპლიკაცია „Россия - Китай: главное“³ (რუსეთი-ჩინეთი: მთავარი), რომელიც ასევე წარმოადგენს ჩინეთის მედია კორპორაციის პროდუქტს. მართალია, აპლიკაცია არ სარგებლობს დიდი პოპულარობით მოსახლეობაში, მაგრამ, ფაქტია, კრემლი აქტიურად ცდილობს საკუთარ მოსახლეობაში ჩინეთის პოზიტიური ხატის შექმნას.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ჩინეთშიც აქტიურად იწერება სტატიები რუსეთის შესახებ. რუსეთთან მიმართებაში ნეგატიური კონტექსტი, ფაქტობრივად, აკრძალულია. მაგრამ, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ რუსეთის ხელისუფლებას მარტივად შეუძლია თავისთვის სასურველი ინფორმაციის განთავსება ჩინურ მედიასივრცეში. მაგალითისათვის, შეუძლებელია ყირიმის ანექსიის პოზიტიურ კონტექსტში გატანა, მართალია, ნეგატიური ინფორმაციაც არ ვრცელდება, მაგრამ გასაგებია, რომ ჩინეთი ამ საკითხთან მიმართებაში განსხვავებულად ფიქრობს. მეტიც, გაურკვეველი მიზეზების გამო ჩინეთში არ გამოქვეყნდა ვ. პუტინის სტატია მეორე მსოფლიო ომის შესახებ. “Sputnik”-ის ჩინურენოვანი თარგმანი ჩინეთის ხელისუფლებამ თავისთვის არა სასურველად მიიჩნია. (Китай заблокировал статью Путина о Второй мировой войне, 2020) ამასთანავე, რთული წარმოსადგენია თანამშრომლობის ფარგლებში რუსეთს შეეძლოს სიძინფინგის რომელიმე სტატიის დაბლოკვა.

ამას მარტივი ახსნა აქვს - ჩინეთისათვის პრიორიტეტი არის დასავლეთი. ჩინური პროპაგანდა გაცილებით უფრო მეტ სახსრებს დებს ინგლისურენოვან სტატიებში, რუსეთი კი არ განიხილება იმავე მნიშვნელობის პარტნიორად. პეკინში შესანიშნავად ესმით, რომ მოსკოვს სხვა ალტერნატივა ამ ეტაპზე არ გააჩნია, შესაბამისად, მაქსიმალურად იყენებენ ამ უპირატესობას.

დასკვნა

რუსული მედია საშუალებების კვლევის შედეგად დადასტურდა, რომ ბოლო ოცი წლის განმავლობაში ჩინეთის შეფასებამ რუსულ მედია სივრცეში ნეგატიურ-ნეიტრალურიდან, ნეიტრალურად-პოზიტიურისა და პოზიტიურისაკენ გადაინაცვლა,

---

³https://play.google.com/store/apps/details?id=com.cmstop.zett&hl=en_US&gl=US

რისი განმაპირობებელი მიზეზიც არის რუსეთის ჩინეთზე მზარდი დამოკიდებულება. ყირიმის ანექსიამ და დასავლეთის მიერ ინიცირებულმა სანქციებმა რუსეთს უზიძგა აღმოსავლეთისაკენ, კერძოდ, ჩინეთისაკენ. დღეს რუსეთში ოპოზიციის დევნა გამოიწვევს დასავლეთთან კიდევ უფრო მეტად დაშორებას და ჩინეთთან დაახლოებას, რასაც, თავის მხრივ, მოყვება ჩინეთის პოზიტიური ინფორმაციული წვლილის ზრდაც რუსულ მედია სივრცეში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Пусенкова, Н. (2013). Российская энергетическая политика на востоке: китайская. IFRI: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_rnv_70_poussenkova_rosneft_rus_april_2013.pdf;
2. «Москва–Пекин: Полоса испытаний». (1992). Ельцин Центр: <https://yeltsin.ru/day-by-day/1992/03/24/12403/>;
3. Gamqrelidze, M. (2014). „Gazp'romis“ Megak'ont'rakt'is Megap'roblemebi da Evraziuli Manevri. გამყრელიძე, მ. (2014). "გაზპრომის“ მეგაკონტრაქტის მეგაპრობლემები და ევრაზიული მანევრი. მოპოვებული ივერია: <http://iveria.biz/552-.html>;
4. Kaczmarek, M., Katz, M. & Tiilika, T. (2018). *The Sino-Russian and US-Russian relationships: Current developments and future trends*. VALTIONEUVOSTO STATSRADET: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161208/69-2018-CHA_NGINING%20GREAT%20POWER%20RELATIONS%20AND%20F_INLAND.pdf;
5. *Nuclear Posture Review 2018*. (2018). U.S. Department of Defense: <https://dod.defense.gov/News/SpecialReports/2018NuclearPostureReview.aspx>-დან;
6. Аптекарь, П. (2015). *Поворот на Восток остается непонятным для граждан*. მოპოვებული Ведомости: <https://www.vedomosti>.

ru/opinion/articles/2015/12/15/620964-povorot-vostok-ostaets ya-
neponyatnim-dlya-grazhdan;

7. *В Синьцзяне не нарушаются права человека.* (2020). РОССИЙСКАЯ ГАЗЕТА: <https://rg.ru/2020/07/18/v-sincziane-nenarushaiutsia-prava-cheloveka.html>;
8. *Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой.* (2001). Kremlin: <http://www.kremlin.ru/supplement/3418>;
9. Жегулев, И. (2005). *Путин отдал китайцам острова.* Газета.Ru: https://www.gazeta.ru/politics/2005/06/01_kz_294483.shtml;
10. ЖИХАРЕВ С., С. В. (1996). *Визит Ельцина в Китай.* Коммерсантъ: <https://www.kommersant.ru/doc/131731>;
11. Кара-Мурза, В. (2005). *Государственная дума ратифицировала соглашение о демаркации российско-китайской границы.* РБК: <https://www.rbc.ru/politics/13/06/2001/5703b2609a7947783a5a1c91> ;
12. Китай заблокировал статью Путина о Второй мировой войне, 2. (2020). *Китай заблокировал статью Путина о Второй мировой войне.* finanz.ru: <https://www.finanz.ru/novosti/aktsii/kitay-zablokiroval-statyu-putina-o-vtoroy-mirovoy-voynе-1029435620>;
13. Ковалев, А. (2020). *Это полный фейспалм Китай начал агрессивно продвигать себя через российские СМИ, но результат получается комичный. Оказалось, что КНР не хватает умелых пропагандистов.* Медуза: <https://meduza.io/feature/2020/07/27/eto-polnyy-feyspalm>;
14. ЛУЖКОВ, Ю. (2014). *«ЖЕЛТЫЙ ДРАКОН» ЗАГРЕБАЕТ ЖАР РАСПРИ ЕВРОПЫ И РОССИИ.* Совершенно секретно: <https://www.sovsekretno.ru/articles/zheltyy-drakon-zagrebaet-zhar-raspri-evropy-i-rossii/>;

15. Макаров, О. (2015). *Дворкович допустил участие Китая в освоении стратегических месторождений*. РБК:<https://www.rbc.ru/economic/s/16/06/2017/5943c3a79a7947bc02e219a7>;
16. МАКАРОВ, С. (1997). *Ельцин с Цзян Цзэминем -Россия и Китай предупредили США*. Коммерсантъ: <https://www.kommersant.ru/doc/176745>;
17. Поликарпов, В., & Поликарпова, Е. (2016). *Красный Дракон: Китай между Америкой и Россией . От Мао Цзэдуна до Си Цзиньпина*. Москва: Алгоритм;
18. Путин, В. (2000). *Россия: новые восточные перспективы*. Kremlin: <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/21132>;
19. О. (1998). *Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1: Образ действительности*. Москва: Мысль.

Perceptual transformation towards China in the Russian media in 21st century

Davit Andguladze

PhD student in History
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Faculty of Humanities
Georgia, Tbilisi

Abstract

The article covers recent relationship of modern world's two great powers – Russia and China, with main focus on identifying causes and goals behind positive reflection of China in the Russian media, which is becoming a trend during last couple years.

As it is known, the media has a great influence on the formation of public awareness, stereotypes, attitudes, therefore, the control of media space, to some extent, also means control of public opinion. Less democratic the country is, more opportunities for such kind of control it has. In such countries, the tightening of control over the media can be caused by many factors - political, economic, cultural, and so on.

Modern Russia has put herself in a difficult position in many directions. The sanctions initiated by the West are pushing the Russian government towards the East, particularly China. The connection between Moscow and Beijing over the past decade has been unprecedentedly close, which needs to be justified by a special campaign in a country like Russia, where the attitude of the population and political elites towards China is traditionally cautious and negative. Chinese culture, language, economic success, political, etc. arrangement are being intensively promoted in the Russian media to justify the Eastern path. Even special information applications have been created.

By analyzing political and economic relationship of those countries in the article it is obvious that in contrast to the disagreement with the West, Russia is becoming more dependent on China. Accordingly, it is enhancing the positive role of China in the Russian media.

Keywords: Russia-China relationship, Xi Jinping, China media corporation